

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Dějiny soukromého práva **Přehled vývoje soukromého práva** **Projekty, postavy, polemiky** ***(provází Ondřej Horák)***

Hlavní východiska nedávné rekodifikace

Konvence & Diskontinuita

- srovnání se s evropskou právní a kulturní konvencí
- respekt ke střeoevropskému právnímu myšlení
- rozchod s myšlenkovým světem socialistického práva

Hlavní inspirační zdroj:

vládní návrh OZ 1936/37

věcná práva 43 % (J. Miklas), dědické právo 78 % (M. Daduová)

Proč dějiny (soukromého) práva?

- dlouhá a inspirativní tradice, o právu před námi přemýšlely a právo uplatňovaly desítky generací právníků
- právo se sice neustále vyvíjí: *„Právo jest něco, co jest pro přítomnost sociálně užitečno.“*
(E. Tilsch, *Občanské právo, část všeobecná*³, 1925)
- přesto: *„právní cit v oboru, který nazýváme právem občanským, se v historické době jen velmi málo mění“*
(J. Krčmář, *Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník - Důvodová zpráva*, 1937)
- proto: s každou rekodifikací - velká odpovědnost (vůči přítomnosti, budoucnosti i minulosti)

Pojem a předmět (soukromé x občanské)

- soukromé (občanské) právo
 - ✓ člověk jako účastník „každodenních“ společenských vztahů
 - ✓ upravuje osobní a majetkový statut subjektů (základní instituce)
- *ius privatum (ius civile, ius gentium, ius naturale)*
- na počátku 19. století chápána jako synonyma
- později oddělování dalších oborů, nové zákoníky (obchodní 1862/63, rodinné 1949, pracovní 1965...)
- 50.-60. léta - programově pod vlivem sovětské koncepce samostatné kodexy

Systematika I.

- systém občanského práva a zákoníků
- odráží momenty praktické, teoretické i ideologické
- „*tak zvaná chybnost soustavy vyskytne se vždycky, protože každá právní soustava musí se objeviti prostředně bystrému intelektu nedostatečnou*“ a „*právní pravidla nedají se převésti ,ordine geometrico*“ (Tilsch)
- římské právo (*Gaius, Instituce*, 2. stol.n.l.): dělení na *personae* (osoby), *res* (věci), *actiones* (žaloby)
- odraz ještě v přirozenoprávních kodifikacích
- *francouzský CC* a *rakouský ABGB* - práva osobní a majetková

Systematika II.

- německá pandektistika (19. stol.), 5-členné schéma: obecná část, právo věcné, závazkové, rodinné/manželské, dědické
- G. A. Heise (1778-1851), práce: *Grundriss eines Systems des gemeinen Civilrechts zum Behuf von Pandecten-Vorlesungen* (1807)
- základem odlišení: věcných práv (jako absolutních, *erga omnes*)
x obligačních (jako relativních, *inter partes*)
- propracovaná obecná část, osamostatnění dědického práva
- inspirace: a) německý *BGB* 1896 a švýcarský *ZGB* 1907/191,
b) učebnice, studijní programy

Přehled vývoje soukromého práva

- *ubi homo, ibi societas; ubi societas, ibi ius*
- vztah státu a práva, předstátní pravidla
- obyčejový charakter práva
- nerozlišovalo se veřejné či soukromé, převažoval „soukromoprávní“ charakter práva (krádež...)
- základní soukromoprávní instituce
(nadčasové - konstanty, forma stejná - proměnlivý obsah)
 - osobnost a rodiny - *zvl. manželství*
 - majetek - *zvl. vlastnictví*
 - obligace (závazky) - *smlouvy a delikty*
- kontinentální (x angloamerická) právní kultura (systém)
 - systém psaného práva, římskoprávní základy, idea kodifikace

Kodifikace a zákoník

- kodifikace - označuje 1) proces vytváření, i 2) výsledek
- původce - J. Bentham (1748-1832) - právní teoretik, filosof, zastánce liberalismus a ulititarismu
- *codex* (resp. *caudex* = kmen, kláda) - různé významy, zvl. pro sbírku či soubor právních předpisů (např. Codex Theodosianus z 5. stol.n.l.)
- románské (franc. *Code*; ital. *Codice*; špaň. i port. *Código*), germánské (angl. *Code*, *codification*, dán. a nor. *Kode*; švéd. *Kod*) i slovanské (rus., ukr., bělorus. a pol. *Kodeks*)
- německy (*Gesetzbuch*), čeština (kniha zákonů - zákoník)

Kořeny a význam kodifikace

- byla výrazem autority, sjednocení, změny i stabilizace
- evropská (právní) kultura dodnes spočívá na židovsko-křesťanské a římské tradici
- kultura knihy/zákona - ať už perspektiva náboženská (**Mojžíš, Ježíš**) nebo právní (**Justinián**)
- dva hlavní zákonodárci - papež (*ius canonici, ius papale*) a císař (*ius civile, ius imperiale*)
- dva velké svody práva - *Corpus iuris canonici* a *Corpus iuris civilis*

- myšlenka kodifikace velmi stará
- např. slavný *Chammurapiho zákoník* (18. stol.př.n.l.) - odráží i specializované společenské vztahy (např. odpovědnost zvěrolékaře, čl. 224-225)

čl. 224: Jestliže dobytčí nebo oslí lékař provedl na dobytčeti nebo oslu obtížnou operaci a uzdraví je, majitel ... zaplatí jako jeho mzdu šestinu šekelu.

čl. 225: Jestliže provedl dobytčeti nebo oslu obtížnou operaci a usmrtí jej, zaplatí majiteli dobytčete nebo osla čtvrtinu jeho kupní ceny.

Louvre, Paris

Římské (soukromé) právo

- idea zákona (*nomos*) řecké kořeny, římskému myšlení původně cizí
- Zákon dvanácti desek (*Lex duodecim tabularum*) z pol. 5. stol. př. n. l.
- nejslavnější kodifikace *Corpus iuris civilis, resp. Tria volumina (Codex, Digesta, Instituce)*
- převážně kompilační povahy
- „druhý život“ - velký vliv na pozdější právní vývoj v éře tzv. recepce římského práva (či lépe romanizace), univerzity, role církve
- blíže viz přednáška o recepci v rámci ŘP

Vývoj (soukromého) práva v českých zemích

- dvě tendence: universalismus x partikularismus
- systém: právo obecné x zvláštní
- říšská perspektiva:
 - a) obecné - *ius commune*, *gemein Recht* (zahrnující právo římské, kanonické, lenní)
 - b) zvláštní (práva jednotlivých zemí)
- domácí perspektiva:
 - a) obecné (zemské, resp. šlechtické)
 - b) zvláštní (městské, církevní, horní, viniční atd.)

Právní partikularismus

- odrážel dobovou společenskou nerovnost i uzavřenost
- osobní (stavovský) a místní (země, panství)
- viz např. čl. A. XLIV Koldínových *Práv městských*...

„... A protož jedenkaždý při svém právě, k kterémuž náleží, zachován býti má. Jako ku příkladu: Lidé duchovní z věcí duchovních před právo duchovní a správce své citováni, i také na témž právě viníni býti mají. Žákovstvo před Rectora učení pražského, když by se při témž žákovstvu aneb při kněžích věcí světských nedotýkalo. Páni a rytířstvo z věcí k soudům zemským náležejících před soudy zemské. Však osoby z stavu panského aneb rytířského i jiné, drží-li grunty a statky městské, povinni jsau z týchž statkův městských, tu a na tom právě odpovídati i také právi býti, k kterýmž právům tíž statkové anebo věci přísluší...“.

Právní prameny a významné právní památky

- **prameny:** obyčej, nařízení panovníka, soudní nálezy, sněmovní usnesení, zemská zřízení a jiné kodifikace
- rozlišovat, zda právo zemské x městské, Čechy x Morava, česky x latinsky
- tzv. právní knihy (od 14. stol.), soukromá sepsání (obyčejového) práva, zejména procesní pravidla
- **zemské právo (Čechy):**
 - Tzv. Kniha rožmberská - 13./14. stol.
 - Viktorin Kornelius ze Všehrd: *O práviech, súdiech i dskách země české knihy devatery (Knihy devatery)* - 15./16. stol.

➤ **zemské právo (Morava):**

- Ctibor Tovačovský z Cimburka: *Paměť obyčejů, řádů, zvyklostí starodávných a řízení práva zemského v Markrabství Moravském (Kniha Tovačovská)* - 80. léta 15. stol.

➤ **městské právo:**

- dva velké okruhy: severoněmecké/magdeburské (Litoměřice, Olomouc) a jihoněmecké/tzv. norimberské (Staré Město pražské, Brno, Jihlava)
 - *Kniha písaře Jana (Kniha šefů, Schöffenbuch)* - pol. 14. stol., zachycuje praxi brněnského městského soudu, latinsky, recepce ŘP, vliv na vývoj městského práva
- *exkurz*: vražda novorozeněte (*poena cullei*) - do pytle se psem, kohoutem, zmijí a opicí

Romanizace a unifikace

- ***romanizace***: ovlivněno především městské právo a obligačně-právní vztahy
- ***exkurz***: stanovení zletilosti (*Všehrdovy Knihy Devatery* x *Kniha Tovačovská*, ohledání x věkové hranice, viz samostatný seminář)
- ***unifikace***: nejprve městské právo, usnadněno
 - a) vznikem apelačního soudu (1548)
 - b) zákoníkem M. Pavla Kristiána z Koldína *Práva městská království českého* (1579), závaznost nejprve celé Čechy (1610), později i Morava (1697)
- jak činnost soudu, tak i Koldín byli ovlivněni ŘP
- 1709 - zřízena kompilační komise v Praze a Brně, VŘP i SoP
- Hl. osobnost: Václav Neumann z Puchholze (1670-1743)

Dějiny kodifikace v českých zemích

- 3 obč. zák. - 1811 (1502), 1950 (570), 1964 (510)
- kontinuita x diskontinuita, inspirační zdroje
- české soukromé právo - kontinentální právní systém (římskoprávní základy)
- příslušnost do okruhu rakouského (resp. česko-rakouského) práva, šířeji okruhu německého práva (OZ 1811 i 1950)
- nezanedbatelný domácí podíl na přípravě kodifikace (místy, osobnostmi či prameny), tak i na pozdějším rozvoji rakouské civilistiky
- tradiční vliv německé právní kultury (na právní vědu i zákonodárství)

Od Codexu Theresianus k ABGB

- česko-rakouská kodifikace OP (1753-1811) - dlouhý proces, během vlády čtyř císařů (od Marie Terezie po Františka I.), řada komisí s proměnlivým obsazením
- hl. osobnosti: Azzoni, Horten, Martini a Zeiller
- „skulpturální“ kodifikační přístup („méně je více“)
- *Codex Theresianus* (1766) - kazuistika (8367)
- *Hortenova osnova* (1786) - zjednodušení (2891)
- vydán jeho 1. díl jako josefínský OZ (1786) - pouze práva osob (včetně rodinného)

- *Martiniho osnova* (1796) - rozhodující etapa, zjednodušení, zpřehlednění (1570 §)
- „dílem zcela samostatným“ a „pravým výtvozem školy přirozeného práva“ (Krčmář)
 - vliv pruského *Allgemeines Landerecht* (1794):
„Und nun, wer wird es nicht sehr schwer und kützlicht finden, nach Homer eine Iliade zu schreiben?“ Martini
- vydána jako: **(W)GGB - tzv. Západohaličský OZ (1797)**
- 1. moderní evropská kodifikace soukromého práva
- *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch - ABGB* (1811)
 - kdo největší zásluhy na jeho vzniku?

Karl Anton von **Martini** x Franz von **Zeiller**

(1726-1800)

(1751-1828)

Vater

x

Geburtshilfer

Všeobecný občanský zákoník (1811)

- patentem č. 946 Sb. z. s. (úvod a tři díly, 1502 §)
- Úvod: „O občanských zákonech vůbec“ (§ 1-14); Díl první: „O právu osobním“ (§ 15-284); Díl druhý: „O právu k věcem“ (§ 285-1341), první oddíl: „O právech věcných“ (§ 309-858), druhý oddíl: „O osobních právech k věcem“ (§ 859-1341); Díl třetí: „O ustanoveních společných pro práva osobní a práva věcná“ (§ 1342-1502) - např. promlčení a vydržení
- pro celé mocnářství mimo uherské země
- hl. rysy: 1) úplnost a výlučnost (ne obyčej, obecné právo,...)
 - 2) jednotnost a obecná závaznost (ne partikulární)
 - 3) uplatnění principů svobody, rovnosti a svrchovanosti
- inspirační zdroje: přirozené právo (nejen § 7, 16 a 17, ale řada dalších), římské právo... (viz dále)

Inspirační zdroje ABGB - „tělo“ a „duše“

1) římskoprávní vlivy - pojmy, instituty, zásady

2) přirozenoprávní vlivy - zmírnění ŘP

„O tom, že pevnou kostru pojmovou podává právo římské, nemůže býti pochyb; avšak duše zákoníka je podstatně jiná.

Hlavní rozdíl jest zvýšený význam bezelstnosti, ohled na 'čest a víru', na 'přirozenou slušnost', na jistotu obchodu.“

▪ Emanuel TILSCH (1866-1912)

/Občanské právo. Část všeobecná. 3. vyd. Praha 1925, s. 22./

Přirozenoprávní vlivy v ABGB (příklady)

1. Přirozené zásady právní (§ 7)
2. Osobnost/vrozená práva (§ 16)
3. Společnosti 4. Nutná obrana
5. Náhrada škody 6. Omyl
7. Zastoupení 8. Publicita
9. Vyvlastnění 10. Zpracování
11. Dědická zákonná posloupnost

■ Mori(t)z WELLSPACHER (1871-1923) *Alegorie ABGB, 1847-49*

/Das Naturrecht und das ABGB. In Festschrift zur Jahrhundertfeier des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches. 1. Juni 1911. Erster Teil. Wien 1911, s. 173-207./

Exkurz - terminologie I. (vznik)

- formování moderní terminologie (překlady)
- vývoj terminologie: názvy OZ/ABGB (zákon, občan)
- slova „zákon“, „zákonník“ původně náboženský podtext
Wsseobecná práwa městská (1787) – josefínský OZ
*Kniha práv nad přečiněnjmi hrdelnjmi a nad těžkými řádu
Městského (totiž Policie) přestupky* (1804)
*Kniha wsseobecných zákonů městských pro wssecky německé
dědičné země Mocnářství Rakauského* (1812)
Obecný zákoník občanský pro císařství Rakouské (1862 a 1872)
- opuštění latinských výrazů (výjimka 302 *universitas rerum*)

Exkurz - terminologie II. (překladaelé OZ)

- průkopníci české právní terminologie a překlad termínu „*Privateigentum*“ či „*Eigentum*“:
- překladatel *Codexu Theresianus* (1769, ztracený) Jan Jiří Müller z Mühlensdorfu s pomocí Jana Nepomuka Faltina (*privátní vlastněnství*), překladatel *Constitutio Criminalis Theresiana* Jan Josef Zeberer (*soukromné vlastněnství*), hlavní překladatel josefínských zákonů Josef Valentin Zlobický (*vlastenství*), Jan Nejedlý (*vlastnost*), Josef Jungmann (*vlastnictví*), Pavel Josef Šafařík/Karel Jaromír Erben (*vlastenství a vlastnictví*)
- inspirace v starých domácích památkách či jiných slovanských jazycích (zvl. polština)

Občanský zákoník (1950)

- z. č. 141/1950 Sb., tzv. střední kodex (6 částí, 570 §)
- Úvodní ustanovení (§ 1-3), Obecná ustanovení (§ 4-99), Práva věcná (§ 100-210), Právo závazkové (§ 211-508), Právo dědické (§ 509-561), Ustanovení přechodná a závěrečná (§ 562-570)
- návaznost na Ústavu 9. května (1948)
- v rámci tzv. právníkové dvouletky - přestavba právního řádu
 - v jejím rámci přijetí mj. samostatné úpravy rodinného práva (z. č. 265/1949 Sb., *o právu rodinném*) - ovlivnění sovětským právem
- hl. osobnosti: B. Andres, V. Knapp, J. Blažke, určitý podíl ještě také J. Krčmář

OZ 1950

➤ hl. rysy:

1) *ideologizace a nadřazení zájmu celku*

(zvl. preference a zvláštní ochrana socialistického vlastnictví a socialistických právnických osob, omezení autonomie vůle osob)

2) *zúžení na majetkové vztahy a „komercializace“*

(zahrnovalo i některé obchodněprávní instituty, samostatný obchodní zákoník nebyl přijatý)

3) *celkové zjednodušení a zestručnění*

➤ inspirace sovětským právem (zvl. úprava vlastnictví, dále také v rámci dědického práva, např. tzv. spolužijící osoby)

Občanský zákoník (1964)

- z. č. 40/1964 Sb. (preambule, Zásady občanskoprávních vztahů - VIII čl., 8 částí - 510 §):
- Obecná ustanovení (§ 1-122), Socialistické společenské vlastnictví a osobní vlastnictví (§ 123-151); Osobní užívání bytů, jiných místností a pozemků (§ 152-221); Služby (§ 222-383), Práva a povinnosti z jiných právních úkonů (§ 384-414), Odpovědnost za škodu a za neoprávněný majetkový prospěch (§ 415-459), Dědění majetku v osobním vlastnictví (§ 460-487), Závěrečná ustanovení (§ 488-510)
- návaznost na Ústavu ČSSR (1960)
- řada dalších kodexů (zvl. ZoR 1963, ZMO 1963, HospZ 1964, ZPr 1965)
- ztratil roli dominantního „soukromoprávního“ předpisu

OZ 1964

- hl. rysy: 1) *celková ideologizace a paternalismus* (zvýšená ingerence, opuštění zásady dispozitivnosti)
2) *tzv. spotřebitelské pojetí* (oblast uspokojování osobních potřeb občanů)
- výrazný odklon od kontinentální právní tradice
- ve znění novel (dodnes více než 50) stále platný
- po roce 1990 přizpůsobení tržnímu hospodářství (koncepční změny, zásady, nové instituty)
- velká novela (č. 509/1991 Sb.) - prof. Knapp, východiskem OZ/1950
- provizorní řešení, legislativní torzo

Inspirační zdroje kodifikací - shrnutí

- nejvýznamnější: římskoprávní vlivy - vytvářelo „pevnou kostru pojmovou“- zvl. obligační právo
- kanonické vlivy: zvl. rodinné právo
- střeoevropské (domácí) právní vlivy:
 - 1) výraznější rozdíl mezi věcmi nemovitými a movitými, zejména institut zemských desk, které se staly vzorem pozemkovým knihám
 - 2) výraznější úřední ingerence v dědickém právu a právu osob (opatrovnictví a poručenství)
- nejvýznamnější inspirací starým uherským/slovenským právem je institut majetkového společenství manželů (slovenská *koakvizícia*), dnešní SJM

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Právní vzdělávání a domácí civilistika

Právní vzdělávání

- institucionální zázemí, demokratické poměry
- po vzniku ČSR nové právnické fakulty (Praha, Brno, Bratislava) - české i „nečeské“
- Univerzita Karlova v Praze (1347/72, 1882-)
- Německá univerzita v Praze (1882-1945)
- Palackého univerzita v Olomouci (1946, kořeny 1573, PrF obnovena 1991)
- Masarykova univerzita v Brně (1919, PrF zrušena 1950, obnovena 1969)
- Univerzita Komenského v Bratislavě (1919, PrF 1921-)

Dějiny české civilistiky

■ Mezníky:

a) vědecko-vzdělávací (1861 zřízena stolice pro Rak. Pr. Obč.; 1864 založen časopis *Právník*; 1882- rozdělení univerzity)

b) politické (1918, 1938/39, 1945 a 1948)

■ Období (do r. 1948):

a) zakladatelské (do 1918) - Randa, Stupecký, Tilsch

b) vrcholné (1918-1938) - Krčmář, Sedláček, Svoboda

c) krizové (1938-1948) - Kubeš, Luby, Knapp

Osobnosti tradiční české civilistiky

- zakladatelská generace:
Antonín Randa (1834-1914)
a jeho žáci:
 - Josef Stupecký (1848-1907)
 - Emanuel Tilsch (1866-1912)
- ovlivnění historickoprávní školou
- Tilsch sociologizující směr

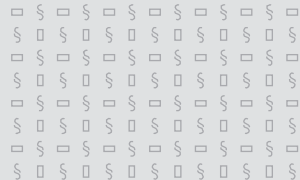
prof. Randa

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Habent sua fata libelli...

Meziválečná rekodifikace

Kodifikace a ČSR

- úvahy o rekodifikaci již před WW1
- recepce, dualismus, unifikace
- unifikace (sjednocení) -
- zvažováno několik způsobů:
 - a) rozšíření platnosti *ABGB*
 - b) mírná revize *ABGB* a rozšíření platnosti
 - c) částečná unifikace
 - d) úplná unifikace spojená s mírnou modernizací
 - e) příprava zcela nové kodifikace

Geneze rekodifikace (1920-1937) I.

- viz úvod důvodové zprávy (sekretář komise dr. Jan Srb)
- původně pouze profesori pražských PF - referenti 5 subkomitétů, dále zástupci ministerstev spravedlnosti a unifikací (zvl. prof. Rouček), soudců, advokátů, notářů
- subkomitét prof. Krčmáře - úvodní ustanovení, obecnou část obligací
- prof. Weisse - zbylé obligační právo
- prof. Kafky - rodinné právo
- prof. Stiebera - věcné právo
- prof. Svoboda - dědické právo
- práce subkomitétů 1920-21/23, výsledky tiskem

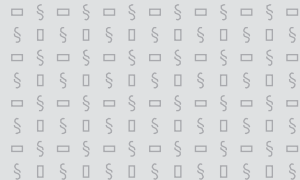
Geneze rekodifikace (1920-1937) II.

- zvláštní komise slovenských právníků zřízená v Bratislavě ministerstvem unifikací (1922-36) - předseda dr. Vladimír Fajnor, připomínky
- superevizní komise (1926-31), stejné složení, 321 schůzí, důvodová zpráva (1931)
- meziministerské připomínkové řízení (1934-35), 32 schůzí
- další práce 11/1935-3/1936 (30 schůzí) - noví členové komise (Sedláček, Swoboda), zvl. vypuštění rodinného práva
- 1937 vládní návrh OZ předložen Národ. shromáždění

Osobnosti rekodifikace

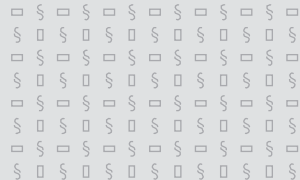
- formou vzpomínek profesorů Krčmáře a Svobody:
- prof. Bruno A. Kafka (1881-1931) - občanské právo
- prof. Egon Weiss (1880-1953) - antické a římské právo
- prof. František Rouček (1891-1967) - obchodní a směnečné právo
- prof. Ernst Swoboda (1879-1950) - občanské právo, právní filosofie
- prof. Miloslav Stieber (1865-1934) - právní dějiny

Jan Krčmář (1877-1950)

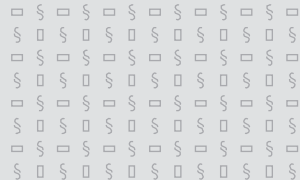
- * Praha, studia práv Praha a Lipsko
- profesor pražské právnické fakulty od r. 1907
- poradce na mírových jednáních
- děkan PrF UK 1916/17
- ministr školství 1926 a 1934-36
- hlavní osobnost rekodifikace občanského práva, podílel se na řadě dalších zákonů
- zpracoval celý systém občanského práva (5-dílná učebnice)

Emil Svoboda (1878-1948)

- * Praha, studia práv Praha
- desetileté právní praxe
- profesor pražské právnické fakulty od r. 1921
- děkan PrF UK 1929/30
- podílel se zvláště na tzv. manželské novele (1919)
- zaměření na rodinné a dědické právo
- právně-filosofická orientace

Jaromír Sedláček (1885-1945)

- * Slavkov u Brna, studia práv Vídeň, Praha, Berlín
- desetiletá justiční praxe
- profesor brněnské právnické fakulty od r. 1921
- děkan PrF MU 1926/27 a 1934/35
- člen komise pro superrevizi osnovy občanského zákoníku (1935-36)
- s prof. Roučkem hlavní redaktor šestidílného *Komentáře k čsl. obecnému občanskému zákoníku* (1935-37)

Charakteristika osnovy a inspirační zdroje

- hlavní zdroj **ABGB** - „měl býti jen upraven a zmodernizován“ - mírná revize
- orientačně podle důvodové zprávy:
 - právní věda (54x)
 - recipované rakouské předpisy (38x)
 - československé předpisy (12x)
 - judikatura (6x)
 - recipované uherské právo/právo na Slovensku (2x)
 - zahraniční úpravy - francouzský *Code civil* (1x), švýcarský *ZGB* (9x), německý *BGB* (23x), uherská osnova 1913 (7x) a vídeňská osnova mezinárodního práva soukromého jako celek

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

a také ustanovení mají své osudy...

***Mezery v zákoně,
jejich vyplňování
& právní zásady***

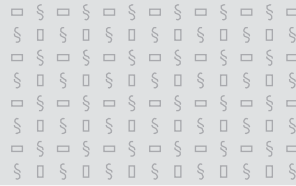

§ 7 ABGB a vyplňování mezer v zákoně

- nejslavnější a nejdiskutovanější ustanovení ABGB i soukromoprávních kodifikací obecně
- mezery v zákoně? pokud ano, jak na ně?
- propojení práva a filosofie
- spory o jeho zakotvení při každé kodifikaci včetně OZ 2012

Franz Zeiller (1751-1828) x K. A. Martini (1726-1800)

Vladimír Kubeš (1908-1988) x Jan Krčmář (1879-1950)

ALR - Allgemeines Landrecht (1794)

- § 49: Findet der Richter kein Gesetz, welches zur Entscheidung des streitigen Falles dienen könnte, so muß er zwar nach den in dem Gesetzbuche angenommenen ***allgemeinen Grundsätzen***, und nach den wegen ähnlicher Fälle vorhandnen Verordnungen, seiner besten Einsicht gemäß, erkennen.

ABGB (1811)

Výklad zákona / § 6-8/

- § 7: Nelze-li právní případ rozhodnouti ani podle slov ani z přirozeného smyslu zákona, jest hleděti k podobným případům v zákonech zřejmě rozhodnutým, a k důvodům jiných, s tím příbuzných zákonů. Zůstane-li právní případ ještě pochybný, musí býti rozhodnut **podle přirozených zásad právních**, se zřetelem k okolnostem pečlivě shrnutým a zrale uváženým.

ZGB - Zivilgesetzbuch (1907)

Art. 1 A. *Použití práva*

- 1) Zákon má být použit pro všechny právní otázky, pro něž jest určen zněním neb výkladem.
- 2) Není-li zákonného předpisu, má soudce rozhodnouti dle zvykového práva a není-li ani toho, tedy ***dle pravidla, které by jako zákonodárce pro tento případ stanovil.***
- 3) Přitom má dbáti osvědčené nauky a tradice.

Vládní návrh OZ (1937) ***Užívání zákona / § 2-4/***

- § 2: Při užívání zákona jest hleděti především ke smyslu slov v jich souvislosti se zřetelem k ostatním předpisům právním. Není také pouštěti se zřetele základ, z kterého zákon vznikl.
- § 4: Nelze-li ani takto dojíti k rozhodnutí, jsou směrnici rozhodnutí základní v ústavní listině obsažené ***myšlenky spravedlnosti, svobody omezené právním řádem a rovnosti před zákonem.***

OZ (2012)

Užití předpisů občanského práva /§ 9-11/

§ 10

- 1) Nelze-li právní případ rozhodnout na základě výslovného ustanovení, posoudí se podle ustanovení, které se týká právního případu co do obsahu a účelu posuzovanému právnímu případu nejbližšího.
- 2) Není-li takové ustanovení, posoudí se právní případ podle ***principů spravedlnosti a zásad, na nichž spočívá tento zákon***, tak aby se dospělo se zřetelem k zvyklostem soukromého života a s přihlédnutím k stavu právní nauky i ustálené rozhodovací praxi k dobrému uspořádání práv a povinností.

Děkujeme za pozornost

